

MÓNICA OJEDA

ÇENE KEMİĞİ

İSPANYOLCA ASLINDAN ÇEVİREN: BENİ DE SA MATOS PAIXAO

Seni çenesinde tutan kocaman bir timsah – işte o annedir.

—LACAN

...ölümün çene kemiği

ölümün yamyam çene kemiğinden.

—LEOPOLDO MARÍA PANERO

Yazdığım her şey iki veya üç kelimeyle özetlenebilir

Anne Kız Kız kardeş

Bu, psikanalizin öngörmeyi başaramadığı bir üçlüdür.

—VICTORIA GUERRERO

Korkuda bir mutluluk vardır.

—JOANNA BAILLIE

Bir ağaç nasıl ışığa mecbursa, korku da hayata mecburdur.

—GEORGE BATAILLE

Her konuşma pratiği bir korku dilidir.

—JULIA KRISTEVA

Ve teninin rengi, karın kusursuz beyazlığıyla aynıydı.

—EDGAR ALLAN POE

Beni her şeyden daha çok dehşete düşüren şey, balinanın beyazlığıydı.

—HERMAN MELVILLE

...ötesinde, on bin dokuz yüz fit yüksekliğindeki ve artık sönmüş bir yanardağ olan Terör Dağı'nın hayaletimsi beyaz zirvesi görünüyordu.

—H. P. LOVECRAFT

Burada, ölümün beyazlığı ve soğukluğunda yatıyor.

—MARY SHELLEY

I

Gözlerini zar zor açtı, doğmakta olan günün tüm gölgeleri birdenbire hücum etti. Psikanalisti, “Donukluk nesnelere ruhudur,” demişti; bu hacimli lekeler, eskimiş bazı mobilyaları ve daha uzakta, hobbit paspasıyla zemini silen hayali bir figürü görmesini sağladı. “Siktir,” tahtaya tükürdü, üzerinde *face-of-1996* Twiggy’nin yüzünün en çirkin hâlinin basılı olduğu tarafına. “Siktir,” ve sesi siyah-beyaz bir cumartesi gecesi çizgi filminden çıkmış gibi tınladı. Kendini yerde Twiggy’nin yüzüyle hayal etti, İngiliz mankenin klasik-ördek-rengi kaşlarının, kendi gözlerinin üzerindeki koparılmamış, yanık samana benzeyen kaşlarıyla hiç alakası yoktu. Kendini göremese de, vücudunun tam şeklini ve o kısa berraklık ânında, yüzünde olması gereken o oldukça zarif ifadenin farkındaydı. Nasıl göründüğünü bilmenin farkındalığı, ona yanlış bir kontrol hissi verdi ama bu onu tamamen sakinleştirmede, çünkü ne yazık ki, öz farkındalık kimseyi Wonder Woman yapmaz, oysa tıpkı en sevdiği gerilim filmlerindeki en göz alıcı aktrisler gibi, ellerini ve bacaklarını birbirine bağlayan iplerden kurtulmak için olması gereken kişi tam olarak oydu.

Hollywood’a göre, adam kaçırma olaylarının yüzde doksanı

mutlu sonla biter, diye düşündü, böyle bir anda zihninin daha ciddi bir tavır almamasına şaşırmişti.

Bağlıyım. Bu ifade o kadar inanılmaz geliyordu ki! O zamana kadar “bağlı olmak” özsüz bir metaforu. “Elim kolum bağlı,” derdi annesi, halbuki elleri serbestti. Ancak şimdi, bilinmeyen yer ve uzantılarındaki ağrı nedeniyle, başına çok kötü bir şey geldiğinden emindi; kendine dokunurken, mesela Johnny Depp’in sesinin, “*With this candle, I will light your way into darkness*”^{**} deyişini dinlemek için izlediği filmlerdekine benzer bir şey – psikanalistine göre, altı yaşından beri hissettiği bu uyarılma, filmlerden satırları tekrarlararken klozet kapağında mastürbasyon yapmaya başlaması, birlikte keşfetmeleri gereken, erken gelişmiş cinsel davranışın göstergesiydi. Şiddeti her zaman kayaları yutan dalgaların, yaşayan bir şeyin, etine karşı patlayana kadar çarpması olarak hayal etmişti, asla bu gölgeler tiyatrosu ya da kambur bir siluetin adımlarıyla kesintiye uğrayan bu dinginlik gibi değil. Sınıfta İngilizce öğretmeni, onlara karanlık ve kafa karıştırıcı bir şiir okutmuştu. O kulübede ya da gıcırdayan ahşap sığınakta birdenbire anlam kazanmaya başlayan iki satırı hâlâ hatırlıyordu:

*There, the eyes are
sunlight on a broken column.*^{**}

Gözleri şimdi öyle olmalıydı: Kırık bir sütuna vuran güneş ışığı – kırık sütun, elbette, onun kaçırıldığı yerd, kendi evinin arkasına benzeyen, bilinmeyen ve örümceksi bir boşluktu. Yanlışlıkla gözlerini açmıştı, o dikdörtgen şeklindeki gölgeyi ve onu yaşlı bir ev hanımı gibi temizleyen kaçırınanı ayırt etmenin ne kadar zor olacağını düşünmeden. Böyle anlamsız meseleler hakkında düşünmemeye çalıştı ama elinde değildi, bilinmeyeninin hırçın karmaşasında, çözemediği şeylerle yüzleşmek zorun-

* (İng.) Bu mumla, karanlığa giden yolu aydınlatacağım. –çn

** (İng.) Orada, gözler/kuruk bir sütuna vuran güneş ışığı. –çn

da kaldı. Dünyayı oluşturan şeyler, karanlığın ve ışığın yeniden çözülmek için bir araya gelmesi, var olan her şeyin bir araya gelişi ve arkadaşı Anne'in *drag-queen* Tanrı'sının aşırı duygusal kompozisyonu aklında yer işgal ediyordu –ortadan kaybolduğunu öğrendiğinde ne derdi? Ya Fiore? Ya Natalia? Ya Analía? Ya Xime?– gözlerindeki herhangi bir ateşin yakabileceğinden daha fazla yanan her şey tamamen bir kazaydı. Dünyanın nasıl oluştuğunu görmek ve incinmek istemiyordu, ama içinde bulunduğu durum ne kadar kötüydü? Cevap yeni bir rahatsızlığa yol açtı: Boğazının derinliklerinde bir kabarmaya.

Yeri ovuşturan figür durup ona baktı, ya da öyle yaptığını sandı, ancak arka aydınlatmada geceye benzeyen bir figürden başka bir şey göremiyordu.

“Uyandıysan otur.”

Sağ profili tahtaya yaslanmış olan Fernanda, kısa, istemsiz bir kahkaha attı, kısa bir süre sonra kendini duyup içgüdülerinin gürültüsünü bir gelinciğin çılgınlığına benzetince buna pişman oldu. Her geçen saniye neler olduğunu daha iyi anladı, kaygısı yükseliyor ve sanki havaya tırmanıyormuş gibi loş alana doğru yayılıyordu. Doğrulmaya çalıştı ama hareketleri sınırlandırıldığı için, kendi korkuları altında çırpınan bir balık gibiydi. Bu son başarısızlık, onu vücudunun acıklı durumunu anlamaya zorladı, artık etrafını sardı ve içinde tutamadığı bir kahkaha krizine neden oldu.

“Neye gülüyorsun?” diye sordu yaşayan gölge kayıtsızca, o sırada hobbit paspasını bir kova silüetine sıkıyordu.

Fernanda, patlamak üzere olan kahkahasını bastırmak için tüm iradesini topladı ve tepkileri üzerinde ne kadar az hâkimiyeti olduğundan utanarak nihayet kontrolü yeniden kazandığında, kendini yerde üzerindeki sıcak, buruşuk ve yumuşatıcı kokan okul üniformasıyla değil, elektrik mavisi bir elbiseyle, ekstrem durumlarda bile *top-model-her zaman-diva* olan Twiggy'nin modern bir versiyonu olduğunu hayal etti.

Hayal kırıklığı kareli bir etek ve ketçap bulaşmış beyaz bluz şeklini aldı.

“Sorry, Clara Hanım. Ama hareket edemiyorum.”

Figür, paspası duvara dayadı ve ellerini üstündeki rahibe kıyafetlerine sildi, keskin gölgelerin arasından, tüyleri yolunmuş bir pelikanın pembe etini ortaya çıkararak sert ışığa çıkarak ona doğru yürüdü. Fernanda, yanaklarındaki mor damarları ilk kez gördüğü o inceleme ânı hayati bir önem taşıyormuş gibi bakışlarını öğretmeninin yumurtlayan yüzüne sabitledi. O *sikler* sadece *bacaklardan çıkmıyor muydu?* Oldukça uzun eller onu yerden kaldırıp oturur pozisyona getirirken bunu merak etti. Ama *Latin* Madam Bovary’ye olan yakınlığından yararlanmaya çalışmasına rağmen, hareketlerine sıkışmış herhangi bir kelime seçemedi. Yüzleriyle düşünen insanlar vardır ve duygu hâllerini anlamak için alın kaslarını okumayı öğrenmek yeterlidir, ancak bedenin mesajlarını açıklama yeteneğine herkes sahip değildir. Fernanda, Clara Hanım’ın ilkel bir yüz dili konuştuğuna inanıyordu: Bazen ulaşılmaz, bazen de bir paramo bitki örtüsü ya da çöl kadar açık ve net. Öğretmen uzaklaşıp gölgeler değiştiğinde, bir şey söylemeye cesaret edemedi. Bu şekilde oturarak, yeşil bir iple bağlı bacaklarını uzattı –okulda beden eğitimi dersinde ip atlamak için kullandıkları türden– ve dadı Charo’nun bir gün önce temizlediği lekesiz mokasenlerini görebildi. Odanın arka tarafında, duvarın üst kısmını kaplayan iki büyük pencere, ona yaşadığı yerden uzakta olduklarını söyleyen coşkulu bitki örtüsünü ve karlı bir dağı ya da volkanı görmesini sağlıyordu.

“Neredeyiz?”

Ama en önemli soru bu değildi: Beni neden kaçırdınız, Clara Hanım?, diye sorması gerekirdi, *neden beni bağladın ve şehrin dışındaki bu pis kokulu su birikintilerinin olduğu yere getirdin, huysuz-kötü kalpli-sikik-büyük-orospu-çocuğu? Ha, kabrolası kal-tak?* Bunun yerine dünyası başına yıkılan birinin teslimiyetiyle sessizliğe katlandı ve ağlamaya başladı. Korktuğundan değil,

yine bedeni anlamsız şeyler yaptığından ve bilincini yok eden tüm bu kaosun üstesinden gelemediğinden. Özfarkındalığı çatlamaştı ve şimdi dışarıdan nasıl görüldüğünü hayal edemediği, ama içinden hayal edemediği bir yabancıydı. Titreyerek, öğretmeninin vücudunu yapraksız bir dal gibi hareket ettirip yerleri paspaslarkenki görüntüsünü nefretle izledi. Uzun, siyah saç tutamları geniş çenesini sıyırmıştı – o sıradan yüzün sıradışı tek özelliği de buydu. Clara Hanım bazen gülümsediğinde bir köpekbalığı ya da kertenkele gibi görünürdü. Psikanalisti, böyle bir yüzün saldırganlığının ihtiyatlı olduğunu söylemişti.

“Eve gitmek istiyorum.”

Fernanda kaygısını hafifletecek bir yanıt bekledi ama otuz yaşında, 1.68 boyunda, 57 kilo, göğüslerine kadar sarkan saçlara, eklembacaklılara ait gözlere ve sabahın altısında öten bir kuşun sesine sahip olan Clara López Valverde Hanım, zilin çalmasına ne kadar süre kaldığını ve bacaklarını açarak yerde oturmak, müstehcen sözler söylemek veya dünyayı oluşturan şeyleri izlemek için ne zaman dışarı çıkabileceğini sorduğunda olduğu gibi onu görmezden geldi – ki bunlar okulda, her zaman başka yerlerde olduğundan daha küçük ve daha sefillerdi. Asıl sorması gereken şu olmalıydı: *Daha ne kadar burada kalacağım, aptal orospu?* Ama önemli sorular, gözyaşları ve Clara Hanım'inkinden ve ayrıca, ona eski korku filmlerini, Jack Nicholson, Michael Rooker ve Christopher Lee'nin öfkeli dişlerini düşündüren sanat değerlendirme dersinden hatırladığı tek sanatçı olan Francis Bacon'un resimlerinden çok daha farklı olan azıdişlerinin parçaladığı öfke kadar kolay çıkmıyordu ağzından. Dişlerini ve çene kemiklerini gıcırdatmak: Kemiklerinde tuttuğu bu güç ağzına yansımada. Utançtan ve öfkeden bu şekilde ağlamak, Clara Hanım'ın zihnindeki karda çıplak kalmak gibiydi. Veya hemen hemen öyleydi.

Gözlerini kilitli olduğu yerde gezdirdi, küçük ve kasvetli bir kulübede olduğunu doğruladı, şu an olduğu solucan için ideal bir yuva, hayatta kalmak için omurgasını kaybetmeyi öğrenmesi ge-

reken bir in. Soğuktan elleri titretmeye başladı ve Guayaquil'in dışında olmanın, kendini yansıtamadığı askıya alınmış bir boşlukta yüzmek anlamına geldiğini anladı. Üstelik bu boşluk, Clara Hanım'ın nefesinde asılı kalmıştı ve bir geleceği yoktu. Ya bu fahişe beni ülke dışına çıkarırsa diye düşündü, ancak bu olasılığı çabucak göz ardı etti – belgesiz, tamamen dağılmış ve bağlanmış hâldeki bir genci yurtdışına çıkarmak bu kadar kolay olamazdı. Sonra pencereden gördüğü dağı ya da yanardağı tanımaya çalıştı, ama Güney Amerika'daki ufak ülkesinin kara hörgüçleri hakkındaki bilgisi, ancak coğrafya kitabından birkaç görkemli isme ve küçük resimlere indirgenebilirdi. Koyu sarı kıyıları, sıcağı ve ağlayan yüzünde maskara dramıyla akan bir nehir, vücudunun yuva olarak tanımladığı tek şeydi, oysa oradan diğer tüm manzaralardan daha çok nefret ediyordu. Clara Hanım'ın sınıfta onlara okuttuğu ve daha sonra herkesin büyük karatahtaya çarpan uçaklar yaptığı bir şiirde, "Liman bir fil postudur," denmişti. Ancak pencereden gördüğü şey farklı bir canavardı. *Bulutlardaki lanet olası bir toprak parçası*, diye düşündü kaya gibi sertleşirken ve sonra gözkapaklarının altından bastırmaya çalıştığı bir küçümsemeyle öğretenine baktı.

"Bunu yaptığınıza pişman olacaksınız, sıçtınız."

Siluet, paspaslamayı bıraktı ve birkaç saniyeliğine oturma odasının ortasında modern bir sanat eseri gibi göründü. Fernanda sabırla diyalogu başlatacak bir tepki, sessizliği bozacak bir ses bekledi ama hiçbiri olmadı. Bunun yerine, Clara Hanım gölgeleri aştı ve açıldığında tüm öğleden sonra parıltısını yutup kulübenin içini aydınlatan kapıdan çıktı. Fernanda suyun sert bir şeye çarptığını, ağaçları dolaşan rüzgârın sesini ve giderek artan adımları duydu, ama ışık tekrar kaybolmadan önce, uzun masanın ortasında kafatası gibi parlayan bir tabanca gördü.

Ve öfkesi geri tepti.

"Hayır," dedi Clara Hanım, bir kez daha gölgeye dönüştüğünde. "Asıl sıçan sensin."

Fernanda onun yaklaştığını gördü ve gözlerini kapadı. O dalı andıran vücut, arkasından bir şeyler yapıyordu. Bileklerinin etrafındaki iplerin gevşediğini hissettiğinde boynuna buhar gibi bir nefes geldi. Özgürlüğün acısı, tam da kollarını vücudunun iki yanına bıraktığı anda kollarından yukarıya doğru yayılan sı-caklıkla geldi. Ayak bileklerine dolanan ipi çözmeye çalıştı ama elleri paslı bir makine gibi sert ve beceriksizce karşılık verdi. O sırada, bulunduğu yeri daha net gördü ve gözbebekleri acıya-rak genişledi. Neden, diye merak etti ip gevşediği ve okul eteği yelpaze gibi yayılıp bacaklarını ayırabildiği zaman. Ben ne *bok yemeye buradayım?*

Önündeki Clara Hanım, arkasındaki tabancanın kendisine verdiği yetkiyle ona baktı.

“Ayağa kalk.”

Ama özgürleşmiş Fernanda hareketsiz kaldı. Reddetmenin mantıklı olmadığını biliyordu, ama yine de Clara Hanım ya da Alan Bey ya da Ángela Hanım onu sınıftan çıkardığında yap-tığı gibi tepki vermekten kendini alamadı; yerinden kıpırdama-dan onlara bakardı, ona asla dokunmayacaklarını bildiği için onlara meydan okurdu. O güvenlik hissi, şimdi kaçırıldığı için kaybolmuştu. İlk defa yenilmez değildi, daha doğrusu ilk defa kendi kırılğanlığının farkındaydı. Zihni suyla dolan bir tekne gibiydi, ama batması yeni bir zihniyete yol açabilirdi.

“Ayağa kalk. Bir daha tekrar etmeyeceğim.”

İtaat etti. Göğsü, gün ağarırken kanalizasyondan kaçan bir kemirgen gibiydi. Parmaklarını bükme hâlâ canını yakıyordu ama bu sefer parmaklarını yere bastırıp beceriksizce ayağa kal-kabildi. Öğretmenin arkasında duran tabancaya bakmaktan kaçındı. *Belki*, diye düşündü, *eğer ona bakmazsam, fark etmedi-ğimi düşünür.*

Ama Clara Hanım çenesiyle masanın diğer tarafındaki san-dalyeyi işaret etti.

“Sen ve ben yaptıkların hakkında konuşacağız.”